

HET FRIESE VELD

PASSIE & TRADITIE

"Heb je nog een beetje geslapen afgelopen vrijdagnacht?" vraag ik Louis Dijkstra als ik hem op maandag 2 mei bel om een afspraak te maken voor een interview. "Nou, nee" luidt het antwoord, "... van slapen kwam die nacht niet veel. Al die verhalen en gesprekken, er spookt je van alles door het hoofd". De vrijdag ervoor heeft hij namelijk afscheid genomen van It Fryske Gea, waar hij meer dan 30 jaar in dienst was. Na wikken en wegen besloot hij gebruik te maken van de voor hem nog geldende VUT-regeling.

De woensdag erop, de dag dat de oorlogsdoden worden herdacht, ontmoet ik Dijkstra bij z'n woning 't Set, met uitzicht op de Ryptsjerksterpolder bij Gytsjerk. Hij staat al buiten te wachten, een man van de tijd. Het plan is om tijdens een wandeling over het beheerspad door de Binnemiede- en Weeshûspolder het gesprek te voeren.

Bij de uitkijktoren hangen meerdere grote kasten in een boom die worden bezet door eigenwijze Kauwen. Louis mag ze wel, die Kauwen. Het was z'n eigen idee die kasten hier op te hangen. Leuk voor de bezoekers van de uitkijktoren. Kauwen zijn echte opportunisten, "rakkers" stelt Louis, en hij verhaalt over die keer dat er een Merel tegen het raam van de woonkamer vloog en het slechts enkele seconden duurde voordat er een Kauw poolshoogte kwam nemen of er voor hem ook iets te halen viel.

Langs de Buisman's einekoai waar tientallen zangvogels van zich laten horen, lopen we de ouderwetse bloemrijke graslandpolder binnen. Een aaneengesloten gebied van enkele honderden hectaren. Hier en daar loopt al wat jongvee in de voorweide. Qua weidevogels varieert het dit jaar nogal. Sommige percelen laten hoge dichtheden aan Grutto's, Tureluurs, Scholeksters en Veldleeuweriken zien en horen, terwijl er ook gedeelten zijn waar geen leven lijkt te zitten. Als een vrouwtje van de Bruine kiekendief laag over de Weeshûspolder vliegt zonder dat er ook maar één enkele weidevogel de achtervolging inzet, is dat volgens Louis een teken aan de wand. Een duidelijke verklaring voor de grote verschillen is er niet. De polders zijn bloemrijk en gevarieerd en de slootwaterpeilen

zijn hoog. Dijkstra is er in de loop der jaren wel achter gekomen dat het een illusie is te denken dat je een complex probleem kunt herleiden tot één oorzaak (en dus één oplossing). Botanisch valt er nog heel wat te genieten hier, zo benadrukt hij: "Waar zie je nog zulk bloemrijk en structuurrijk grasland, met zo veel Tweerijige zegge?".

Het gebied is een oase van rust, terwijl in de verte de skyline van Leeuwarden opduikt en het verkeer over de E10 raast.

Louis Dijkstra in 'zijn' Grutte-Wielengebiet

foto: Sietske Rintjema

Hiervandaan kun je zelfs de hoge bomen van Park Martenastate bij Cornjum zien!

Volgens Dijkstra is de Grutte Wielen één van de weinige natuurgebieden waarvan je kunt zeggen dat de recreatiedruk er is afgenomen. Sinds drie jaar is het beheerspad door de polder in het broedseizoen

afgesloten voor publiek. Vroeger was er elk weekend een run op de aanlegplaatsen rond de Grutte Wielen, door Leeuwarders met een jacht. Dit is momenteel niet meer het geval. Het grote publiek heeft andere hobby's en bezigheden ontwikkeld. Wel zijn er de laatste jaren nieuwe vormen van recreatie bijgekomen, zoals het kite-surfen.

Terwijl we over een afgedamde opvaart uitkijken, schetst Louis een aantal grote, landschappelijke veranderingen die hij

**Twirre in gesprek met
Louis Dijkstra,
voormalig districtshoofd
van It Fryske Gea**

tekst: Sietske Rintjema

hier gedurende zijn tijd bij It Fryske Gea heeft meegemaakt. De Binnemiede- en Weeshûspolder werden in 1923 ingepolderd. Een windmotor bemaalde de zomerpolders. Vele opvaarten hadden een functie bij het transport van vee en goederen over water en waren ook voor de natuur waardevol. Maar de vaarten ver-

loren hun functie en nieuwe gemalen hielden de polderpeilen in stand. Opvaarten werden afgedamd, windmotoren opgeruimd. Hiermee werd niet alleen een stuk natuurwaarde teniet gedaan, maar was ook de historie van het landschap minder herkenbaar in het veld. Dat spijt Louis overduidelijk.

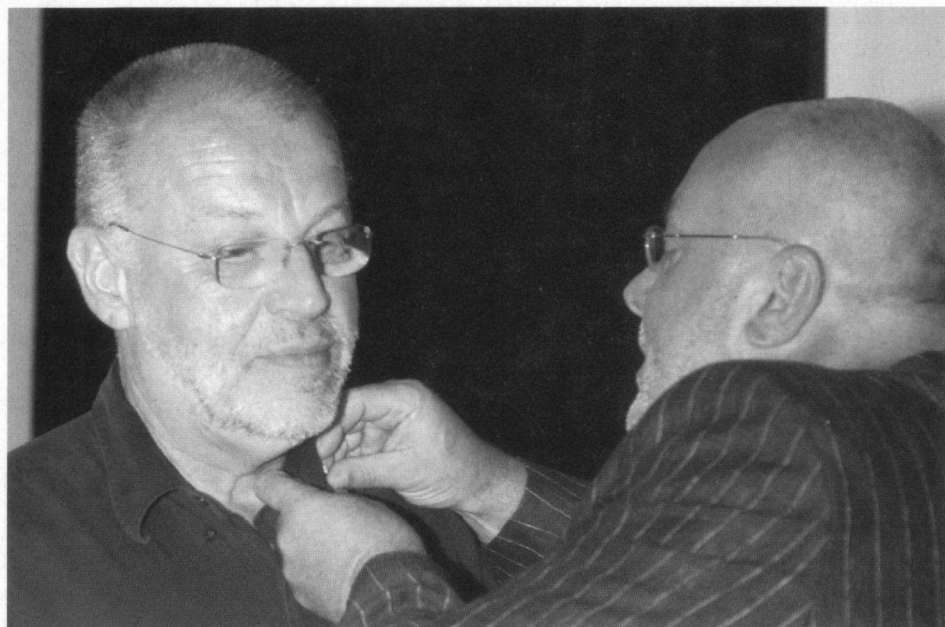
Dan de Bullepolder. In de verte zijn de zandbulten zichtbaar en de op playmobielijkende hijskranen en bulldozers die af en aan rijden. Nu de Raad van State de gemeente Leeuwarden groen licht heeft gegeven voor dit bouwproject lijkt men zich door niets meer te willen laten tegenhouden. Persoonlijk vindt Dijkstra dit project een zoveelste ramp. Hij was ook

bouw door elkaar.

Dijkstra vindt het belangrijk dat organisaties als It Fryske Gea juist voor dit soort globale, langere-termijnplannen een stevig signaal afgeven: maak duidelijke keuzes en neem afscheid van niet-realistische doelen. Ontwikkel een toekomstvisie op hoofdlijnen en zorg dat al je stappen in die richting bewegen!

We maken een sprong naar het geloof. Louis gelooft niet. "As je it net mijtte en wage kinne, is 't er net" zo luidt zijn motto. "Als je ziet dat er wereldwijd 1,2 miljard katholieken zich laten meeslepen in het op veel fronten nog 'Middeleeuwse' katholicisme zinkt de moed je toch in de

Nog steeds is Louis van mening dat 'oogsten met verstand' geen kwaad kan en zelfs uiteindelijk een positief resultaat voor de natuur oplevert in de zin van betrokkenheid en bescherming. Helaas constateert hij onder een groot deel van de jongeren die aangeven graag 'in het natuurbeheer' te willen werken, een probleem qua kennis, veldervaring, affiniteit en betrokkenheid. De laatste jaren leverden verschillende stagiaires van het Van Hall Instituut in Leeuwarden in zijn ogen tegenvallende prestaties. Men kent de Kievit en de Grutto niet uit elkaar en snapt niet waar je het over hebt als je uitlegt hoe de waterhuishouding functioneert. Op mijn vraag hoe je 'de jeugd van tegenwoordig' dan wel zou kunnen bereiken heeft Louis geen antwoord. Het is een 'knopjebrek'-tijdperk, zo stelt hij, waarin vele praktische vaardigheden verloren lijken te gaan. Wat er in ieder geval moet zijn is passie. Dat moet waarschijnlijk in je bloed zitten. Als dat ontbreekt, kun je wel ophouden.

Louis Dijkstra krijgt bij zijn afscheid op 29 april jl. een 'sulveren swanneblom' opgespeld door Fryske Gea-voorzitter Henk Hornstra, als blijk van waardering voor bijzondere diensten voor It Fryske Gea.

foto: It Fryske Gea

niet gecharmeerd van de spelletjes rond de kwestie, die naar zijn smaak rieken naar hypocrisie, drogredenen en compensatieafspraken. Voor ganzen en eenden blijft er vermoedelijk wel genoeg gras om te eten. Dijkstra mist echter een visie op hoofdlijnen en voor de lange termijn: "Hoe willen we met z'n allen dat Fryslân er over 100 jaar uitziet?" Het nieuwe Streekplan Fryslân dat momenteel in ontwikkeling is zou wat dat betreft volgens Louis een kans kunnen zijn. Helaas wijzen de signalen er nu al op dat het provinciebestuur vooral korte-termijnbelangen zwaar laat wegen en vindt dat 'alles overal moet kunnen': wonen, recreëren, natuur en intensieve land-

schoenen?" Hij is meer een fan van praktische logica. Zo bleef een uitspraak van Freddy Heineken hem altijd bij. Ze vroegen de man of het erg zou zijn als hij er niet meer was. "Nee", luidde diens antwoord, "want het was immers ook niet erg toen ik er nog niet was?"

Van jongs af aan was Dijkstra in het veld te vinden. Hij werd grootgebracht met jacht en eierzoeken. Vader, die jaagde, helpen met het drijven en het zoeken naar eieren. En als je dan met een paar eieren thuiskwam, werd je geprezen. Oogsten uit de natuur was vroeger natuurlijk ook normaal en meer noodzaak, een deel van je levensonderhoud.

We borduren nog even voort over vroeger. Louis groeide op aan de Hegedyk in Langezwaag. Hij herinnert zich nog dat je 's ochtends vroeg het melkvee gewoon kon verweiden over de Rijksweg, nu de A7. "Ook fietsten we op rustige dagen wel over deze betonweg. Overal broedden Watersnippen, Kemphanen en Grutto's. Soms vonden we zo veel Grutto-eieren dat we ze in het veld verstopten en wel drie keer heen en terug moesten lopen om ze allemaal thuis te krijgen."

Ik vraag hem hoe hij bij It Fryske Gea terecht is gekomen. Louis: "Ik werkte destijds in de horeca maar voelde me daar niet thuis. Tijdens een ledenvergadering van de BFWW in de Frieslandhal heb ik (als penningmeester van de Fûgelwacht Doniawerstal) na afloop van de vergadering een gesprek aangeknoopt met (wijlen) Hylke Folkert de Boer. Deze zat toen in het bestuur van de BFWW, maar was tevens voorzitter van It Fryske Gea. Ik gaf aan graag iets voor It Fryske Gea te willen doen. Amper een half jaar daarna kwam rentmeester Jarig Krekt naar me toe en bood me een baan aan als toezichthouder op 't Oerd op Ameland! Ik had mij toen reeds nuttig gemaakt voor de totstandkoming van de driedelige serie 'Avifauna van Fryslân' van

D.T.E. van der Ploeg door onder meer archieven door te spitten en enkele hoofdstukken te schrijven.

Op Ameland maakte ik me in 1974, samen met collega's Henk Hut en Ultsje Hosper, verdienstelijk door een vegetatiekaart van 't Oerd te maken. Dat was nog nooit eerder vertoond. Ik vergeet nooit meer het enorme compliment dat we hiervoor kregen op de jaarvergadering van It Fryske Gea in het daaropvolgende jaar, van de toenmalige secretaris Van Toren: "Wat deze mensen gedaan hebben gaat ver uit boven wat we van hen mochten verwachten".

Daarna volgde een opeenstapeling van inzet en toevalligheden. "In de Ryptsjerksterpolder ontstonden problemen. De gemeente Leeuwarden, van wie It Fryske Gea de polder in beheer had gekregen, was boos omdat er te weinig toezicht in het gebied werd gehouden. De heer Krekt haalde mij daarom in augustus 1975 halsoverkop van Ameland naar Gytsjerk om orde op zaken te stellen. De bedoeling was voor een paar weken, maar ik ben gebleven en nooit meer weg gegaan.

De boswachter van Grieklân & Turkeije overleed, de toezichthouder van het Ottema-Wiersmareservaat hield ermee op en in meerdere ruilverkavelingen (o.a. Anjum en de Bjirmen) kwamen gronden vrij voor de natuer. It Fryske Gea had behoefte aan een permanente opzichter, later districtshoofd in de regio Noard-Fryslân. Jarenlang heb ik hard, ik mag wel zeggen met fanatisme, gewerkt. Zeven dagen per week in het veld, zonder vakanties. Achteraf gezien is dat misschien wel wat te gek geweest. Hierna brak een

periode aan dat ik veel vergaderde. Ik zat in meerdere ruilverkavelingscommissies en 14 jaar lang heb ik in het waterschapsbestuur gezeten. Door fusies en het feit dat vergaderingen steeds vaker alleen maar over geld en juridische zaken gingen, vond ik dit steeds minder interessant."

Hoe Louis zijn tijd nu gaat vullen? Louis: "Ik ben altijd heel breed geïnteresseerd geweest. Zo boeit historie en archeologie mij bijvoorbeeld. Tot in de nacht kan ik naar documentaires kijken op Discovery Channel over bijzondere landen en culturen."

Ik merk op dat Discovery Channel nogal eens 'macho-zender' wordt genoemd (techniek, stoere beroepen) en leg een link met het feit dat Louis ook wel eens wordt geassocieerd met 'luxeproducten' (hij draagt dure merkschoenen, deed zichzelf op z'n vijftigste verjaardag een Zwitsers horloge cadeau en houdt van snelle auto's getuige zijn laatste aankoop op dat gebied: een hemelsblauwe Audisportwagen). Ik vraag hem dan ook hoe dit zit.

Louis stelt dat hij niet een patser is die graag met dure dingen wil showen. Wel geeft hij toe erg van kwaliteitsproducten te houden en feit is dat veel kwaliteitsproducten nou eenmaal (erg) duur zijn. Andere kant van het verhaal is dat ze vele malen langer meegaan. Zo hoeft hij naar eigen zeggen van z'n levensdagen nooit weer een nieuw horloge aan te schaffen en loopt hij gemiddeld tien jaar op een paar schoenen.

Over de toekomst van de Friese natuer is Louis somber. Als er nu geen duidelijke

keuzes worden gemaakt over de toekomst van Fryslân dan blijft er straks alleen maar 'merkeltsjelân' over vreest hij. Natuurlijk, financieel en ook qua gezondheid is de Friese bevolking er de afgelopen halve eeuw flink op vooruit gegaan. Het kan echter niet anders of de achteruitgang van het leefmilieu heeft vroeg of laat ook zijn weerslag op het welzijn van mensen.

In 1989 kreeg hij een sprankje hoop toen in het Natuurbeleidsplan de ecologische hoofdstructuur werd gepresenteerd. Helaas, ook hier komt nog maar weinig van terecht. Verbindingszones worden veel te minimaal ingevuld, er worden fouten gemaakt bij de inrichting van nieuwe natuure en veel te vaak is er sprake van prestigeprojecten en machtspelletjes. Altijd heeft Dijkstra het nog als een grote uitdaging gezien om te streven naar een robuuste verbindingszone tussen Grutte Wielen en Alde Feanen door een gebied waar nu nog ruimte is. Alle moed zink hem echter in de schoenen toen de provincie Fryslân It Fryske Gea enkele jaren terug uitnodigde om hierover te komen praten en aangaf 5-7 hectare te willen reserveren voor dit project...

Somber, ja, maar depressief wordt hij gelukkig niet zo snel. Hij kan prima relativeren en geniet van het moois dat er nog wel is. "Zaken die je niet kunt veranderen daar moet je in berusten", zo luidt een laatste wijsheid die hij me mee wil geven. Ik wens hem een fijne en gelukkige tijd en neem afscheid, terwijl Koby, zijn vrouw, net thuis komt. Tijd voor een kopje koffie!

Sietske Rintjema, Gytsjerk, 4 mei 2005